

Üniversite Öğrencilerinin Sigara Bağımlılığına İlişkin Tutumlarının Sigara İçme Sıklıklarına Göre İncelenmesi

Examining the Smoking Addiction Attitudes of University Students According to Their Smoking Frequency

Mehmet Enes SAĞAR¹

ÖZET

Bu çalışma; üniversite öğrencilerinin sigara bağımlılığına ilişkin tutumlarının sigara içme sıklıklarına göre incelenmesi amacı ile yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim-öğretim yılı güz dönemi Afyon Kocatepe Üniversitesi, Çay Meslek Yüksekokulu öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak 'Kişisel Bilgi Formu' ve 'Sigara Bağımlılığına Yönelik Tutum Ölçeği' kullanılmıştır. Verilerin analizinde tek faktörlü varyans analizi, t testi, Post Hoc Tukey testi; demografik özelliklerinin analizinde yüzde ve frekans dağılımı kullanılmıştır. Araştırmaya katılan toplam 415 öğrenciden (%52,3'ü 217) erkek, (%47,7'si 198) kız ve yaş ortalamaları 20,21'dir. Öğrencilerin (%40,0'ının 166) hiç sigara içmediği, (%47,5'inin 197) her gün sigara içtiği, (%12,5'inin 52) haftada bir veya daha az sigara içtiği tespit edilmiştir. Üniversite öğrencilerinin sigaraya ilişkin tutumları ile cinsiyet ve yaşları arasında bir fark saptanmazken; sigara içme sıklıkları arasında anlamlı düzeyde fark olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Üniversite Öğrencisi, Sigara Bağımlılığı, Tutum

ABSTRACT

This study was conducted with the aim of examining the attitudes of university students on smoking dependence according to the frequency of smoking. The study group of the study is composed of the students of Afyon Kocatepe University, Çay Vocational School students in fall semester of 2016-2017 academic year. 'Personal Information Form' and 'Attitude to Cigarette Addiction Scale' were used as data collection tools in the research. One-factor analysis of variance, t test, Post Hoc Tukey test; percentage and frequency distribution were used in the analysis of demographic characteristics. (52,3% 217) were male, (47.7% 198) were female and the mean age was 20,21% of the total 415 students who participated in the research. (40.0% 166) of the students never smoked; (47.5% 197) were smoking every day, (12.5% 52) were found to smoke one or more cigarettes per week. While there is no difference between the attitudes of university students towards cigarette and sex and age; it was found that there was a significant difference in the frequency of smoking.

Key Words: University Student, Cigarette Addiction, Attitude

¹Öğr. Gör. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Çay Meslek Yüksekokulu, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü

GİRİŞ VE AMAÇ

Gençlik dönemi yaşam dönemleri içerisinde hızlı bedensel gelişimin yanı sıra psikososyal değişikliklerin de ortaya çıktığı bir gelişim dönemi olarak ele alınmaktadır. Bu dönem içerisinde gençler çevreyle etkileşimleri ile beraber kendi kimlik gelişimlerini oluştururken; bir yandan da bir takım riskli davranışlar ile karşı karşıya kalabilmektedirler. Bu riskli davranışlardan bir tanesi de sigara içme davranışı olarak görülmektedir.¹ Akın (2000) genel olarak sigara içme davranışına başlamanın gençlik dönemi içerisinde olması sebebi ile bu durumun bir gençlik çağı sorunu olduğuna dikkat çekmektedir.² Ayrıca sigara içme davranışı Riskli Sağlık Davranışları, Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi ('Centers of Disease Control, CDC') tarafından oluşturulan sınıflamaya göre, hem de ülkemizde oluşturulan sınıflamalara göre gençlik dönemi içerisinde görülen riskli davranışlardan sayılmaktadır.^{3,4} İstatistiksel verilere göre dünyada ve ülkemizde 15 yaş ve üzerindeki nüfusun yaklaşık olarak %45'inin ileri derecede sigara bağımlısı olması bu problemin gençlik çağı açısından ne kadar önemli bir sorun olduğunu ispatlamaktadır.⁵⁻⁷ Sigara kullanımı toplumdaki her kesimi etkilemesinin yanı sıra gençler arasında artan bir sıklık ile yaygınlık kazanmaktadır.⁸ Dolayısı ile bu durum önemli bir halk sağlığı problemi olarak nitelendirilmektedir.⁹ Halk sağlığı sorunu olarak nitelendirilen sigara kullanımına gençler özellikle ailenin sosyoekonomik durumundan, kültürel özelliklerinden ve sigara içme durumlarından etkilenme boyutu ile bunlara ek olarak arkadaşlarından etkilenerek, sevilen veya önemsenen kişilerin sigara içmesini model alarak, okuldaki başarısızlıkları yüzünden, yalnızlık duygusundan, alkol, uyuşturucu gibi madde kullanımından ve stres gibi sosyal ve psikolojik etmenlerden etkilenerek başlayabilmektedirler.¹⁰⁻¹² Bunun yanı sıra gençlik çağı bedensel, ruhsal ve toplumsal alanlarda hızlı değişimlerin olduğu bir dönemdir.¹³ Üniversite yılları da bu toplumsal değişikliklerin görüldüğü dönemi

kapsamaktadır. Bu dönemde gençler yeni bir sosyokültürel çevreye ve arkadaş ortamına uyum sağlamaya çalışmaktadırlar. Dönem itibari ile gençler hem kişilik gelişiminin getirmiş olduğu sorunların üstesinden gelmeye çalışırlar; hem de ailelerinden ayrı kalma ve üniversite yaşantısından kaynaklanan sıkıntılar ile yüzleşmektedirler. Bu yüzleşme esnasında üniversiteli gençler sorunlar ile baş etme, rahatlama ve sorunlarını unutma amacıyla sigara veya diğer madde kullanımına yönelebilmekte ve bunun sonucunda gençlerde sigara kullanımına ilişkin bağımlılık meydana gelebilmektedir.¹⁴ Sigara, gençlerde hem bağımlılık hem de alışkanlık oluşturan psikoaktif bir maddedir. Ayrıca sigara insanlar tarafından yüzlerce yıldır kullanılmış olup; günümüzde uygarlığın gelişmesi, strese sebep olan faktörlerin artması gibi bazı farklı nedenlerden dolayı her geçen gün kullanım sıklığı daha da artış göstermektedir. Düzenli olarak kullanılmasının bir sonucu olarak bireylerde fizyolojik anlamda bağımlılık oluşturmaktadır.¹⁵ Kesim (2004) sigaranın bireylerde fizyolojik bağımlılık yapmasının yanı sıra psikolojik bağımlılık da oluşturduğunu vurgulamaktadır.¹⁶ Dünya Sağlık Teşkilatı (WHO)¹⁷ sigara içme davranışını, 'günümüzde bir biyo-sosyo-psikolojik zehirlenme hali' olarak ifade etmektedir.¹⁷ Üniversiteli gençler üzerinde sigara içme davranışı üzerine pek çok araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmaların sonuçlarına göre; sigara kullanma sıklıkları %25 - %43 arasında değişmektedir ve bu sıklık oranlarının ileri yaşlara doğru giderek arttığı gözlemlenmektedir. Ayrıca bu çalışmalarda katılımcıların çoğunluğunun sigara kullanımına üniversite yıllarında başladığı tespit edilmiştir.^{18,19}

Ülkemizde sigara içme sıklığı incelendiğinde oldukça yaygın olduğu görülmektedir ve Avrupa ülkeleri ile kıyaslandığında Türkiye, dünyadaki en iyi 10 tütün tüketen ülke arasında yer almaktadır.²⁰ Bu bağlamda son yıllarda ülkemizde sigara bağımlılığı konusunda eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yapılmaktadır ama

bu çalışmalardan tam olarak başarılı çözümler elde edilememiştir.²¹ Ayrıca sigara kullanım sıklığı ile ilgili olarak literatür incelendiğinde, sigara içme davranışı ülkemiz nüfusunun büyük bir bölümünü etkileyen bir sorun olduğu gibi, sigaraya başlama yıllarının genellikle gençlik dönemi veya üniversite yıllarında meydana geldiği görülmektedir. Bu yüzden bu konu ile ilgili önleyici çalışmalara gerek duyulmaktadır. Önleyici çalışmaların yapılandırılabilmesi için de gençlerin sigara bağımlılığına ilişkin tutumlarının incelenmesi gerekmektedir. Ayrıca Gümüş ve ark.'nın (2011) da belirttiği gibi anne ve babaların tutum, davranış ve ilişki biçimleri çocukların eğitimlerinde olduğu gibi sigara ve diğer maddelere ilişkin tutumlarını da önemli bir şekilde etkilemektedir.²² Bunlara ek olarak başta öğretmenlerin ve diğer etkili yetişkinlerin de sigaraya ilişkin tutumları çocukların tutumlarını etkilemektedirler. Bu bağlamda

çocukların sigaraya ilişkin tutumları ebeveynlerin, öğretmenlerin ve yakın çevredeki kişilerin tutumlarından da şekillenerek ileri yaşlara taşınmakta ve sigara gibi maddeleri kullanıp kullanmama konusunda tutumlarına etki göstermektedir. Dolayısı ile gençlerde çocukluktan itibaren oluşan sigaraya ilişkin tutumların neler olduğunun bilinmesi ve bu tutumların sigara içme sıklıklarına etkisinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmanın; konuya ilişkin önleyici çalışmalara ve eğitimlere yol göstereceği düşünülmektedir.

Bu nedenlerden dolayı bu araştırmanın temel amacı üniversite öğrencilerinin sigara bağımlılığına ilişkin tutumlarının sigara içme sıklıklarına göre incelenmesidir. Bu doğrultuda araştırmanın alt amaçlarını ise, üniversite öğrencilerinin sigara bağımlılığına ilişkin tutumlarının cinsiyetlere ve yaşlara göre incelenmesi oluşturmaktadır.

MATERYAL VE METOT

2.1. Evren ve Örneklem

Bu araştırma, mevcut durumu sorgulayan betimsel bir araştırmadır. Üniversite öğrencilerinin sigara bağımlılığına ilişkin tutumlarını sigara içme sıklıklarına göre incelemek amacıyla, ilişkisel tarama modeline dayanarak bu araştırma gerçekleştirilmiştir.

2.2. Çalışma Grubu

Katılımcıların tamamı, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Çay Meslek Yüksekokulu 1. ve 2. sınıf öğrencilerinden toplanmıştır. Araştırma amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya katılımcı olmanın ölçütü olarak 19-23 yaşları arasında ve Çay Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim görüyor olmak ölçütleri belirlenmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu Kişisel bilgi formu araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Bu formda öğrencinin cinsiyeti, yaşı, cevaplayıcının, hangi sıklıkla (Hiç, her gün,

haftada bir veya daha az) sigara kullandıkları bilgileri alınmıştır.

Sigara Bağımlılığına Yönelik Tutum Ölçeği Sigara Bağımlılığına Yönelik Tutum Ölçeği (SBYTÖ), Sağar (2013) tarafından bireylerin sigara bağımlılığına ilişkin tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek 7 boyutludur ve 28 maddeden oluşmaktadır. Likert tipi 4 derecelidir. Ölçekte birinci boyut sigaranın avantajları, ikinci boyut sigara kullananların profili, üçüncü boyut sigara kullanmaya bakış, dördüncü boyut sigaranın zararları, beşinci boyut sigara kullanmaya ilişkin ahlaki ve dini bakış, altıncı boyut sigara kullanmaya ilişkin mitler, yedinci boyut sigara kullanmaya olumlu bakış biçimindedir. Ölçekte yer alan seçenekler '1=Hiçbir Zaman', '2=Bazen', '3=Sık Sık', '4=Her Zaman' şeklinde puanlanmaktadır. Sigara bağımlılığına yönelik tutum ölçeğinden alınabilecek en düşük puan 28, en yüksek puan ise 112'dir. Ölçeğin "*Sigaranın avantajları*" alt boyutundan alınan puanlar azaldıkça sigara kullanmanın dezavantajlarına yönelik tutum da artmakta, diğer alt boyutlarından alınan

puanlar arttıkça sigaranın zararlarına ilişkin tutum da artmaktadır.²³

2.4. Verilerin Analizi

Çalışmada üniversite öğrencilerinin sigara bağımlılığına ilişkin tutumları cinsiyetlerine, yaşlarına ve sigara içme sıklıklarına göre incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada tek faktörlü varyans analizi, t testi yöntemi ve Post Hoc Tukey testi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmesi SPSS 22.00 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerinin analizinde frekans ve yüzde

dağılımı kullanılmıştır. Çalışmada ayrıca, sigara bağımlılığına yönelik tutumlara ilişkin betimsel istatistiklere de yer verilmiştir.

2.5. İşlem

Araştırma verileri Afyon Kocatepe Üniversitesi, Çay Meslek Yüksekokulu'nda Kasım 2016-Aralık 2016 tarihleri arasında toplanmıştır. Ölçeklerin uygulanması 20-25 dakika arasında değişmiş olup, bireysel ve grup şeklinde gönüllülük esasına dayalı olarak ve etik ilkeler dikkate alınarak araştırma için uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan kişilerden kimlik bilgileri istenmemiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Çalışmada bulgular, araştırmada yer alan değişkenler yüzdelik ve frekans, tek faktörlü ANOVA ve t testi bağlamında ele alınmıştır. Aşağıda yer alan Tablo 1. 'de çalışma

grubundan toplanan kişisel bilgi formuna ait ve Tablo 2. 'de sigara bağımlılığına ilişkin tutum ölçeğinin alt boyutlarına ait betimsel istatistikleri verilmektedir.

Tablo 1. Araştırma Örnekleminin Kişisel Bilgiler Formundan Elde Edilen Veriler

Kişisel Özellikler	Sayı	%	
Cinsiyet	Kız	198	47,7
	Erkek	217	52,3
Yaş	19	135	32,5
	20	143	34,5
	21	77	18,6
	22	35	8,4
	23	25	6,0
Kendilerinin Sigara Kullanma Sıklığı	Hiç	166	40,0
	Her gün	197	47,5
	Haftada bir veya daha az	52	12,5

Tablo incelendiğinde araştırmaya katılan 415 üniversite öğrencisinin %52,3'ü (217) erkek öğrenci, %47,7'si (198) kız öğrencidir. Çalışma grubunun yaşlara göre dağılımı 19 yaş grubu %32,5 (135), 20 yaş grubu %34,5 (143), 21 yaş grubu %18,6 (77), 22 yaş grubu

%8,4 (35), 23 yaş grubu %6,0 (25) şeklindedir. Üniversite öğrencilerinin %40,0'ı (166) hiç sigara içmiyor; %47,5'i (197) her gün sigara içiyor, %12,5' (52) haftada bir veya daha az sigara içiyor şeklinde bulunmuştur.

Tablo 2. Üniversite Öğrencilerin Sigara Bağımlılığına İlişkin Tutumlarının Alt Boyutlarının Betimsel İstatistikleri (n=415)

Boyutlar	\bar{X}	S.s
Sigaranın avantajları	10,80	4,85
Sigara kullananların profili	11,93	4,49
Sigara kullanmaya bakış	10,67	3,85
Sigaranın zararları	12,32	3,44
Sigara kullanmaya ilişkin ahlaki ve dini bakış	7,78	3,14
Sigara kullanmaya ilişkin mitler	7,79	3,11
Sigara kullanmaya olumlu bakış	4,01	2,01

Tablo incelendiğinde araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin sigara bağımlılığına yönelik tutum ölçeğinin alt boyutlarına göre; sigaranın avantajları alt boyutu aritmetik ortalaması (X=10,80) ve standart sapması (S.s=4,85); sigara kullananların profili alt boyutu aritmetik ortalaması (X=11,93) ve standart sapması (S.s=4,49); sigara kullanmaya bakış alt boyutu aritmetik ortalaması (X=10,67) ve standart sapması (S.s=3,85); sigaranın zararları alt boyutu aritmetik ortalaması (X=12,32) ve standart sapması (S.s=3,44); sigara kullanmaya ilişkin ahlaki ve dini bakış alt boyutu aritmetik

ortalaması (X=7,78) ve standart sapması (S.s=3,14); sigara kullanmaya ilişkin mitler alt boyutu aritmetik ortalaması (X=7,79) ve standart sapması (S.s=3,11); sigara kullanmaya olumlu bakış alt boyutu aritmetik ortalaması (X=4,01) ve standart sapması (S.s=2,01) şeklinde bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre sigara bağımlılığına yönelik tutumları açısından aralarında anlamlı farklılaşma olup olmadığını belirlemek için bağımsız örneklem için t testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 3.'te verilmiştir.

Tablo 3. Üniversite Öğrencilerinin Sigara Bağımlılığına İlişkin Tutumlarının Cinsiyetlerine Göre İncelenmesi

Alt Boyutlar	Cinsiyet	Sayı	\bar{X}	S.s	t	p
Sigaranın avantajları	Kız	198	4,83	0,34	-1,426	0,155
	Erkek	217	4,86	0,33		
Sigara kullananların profili	Kız	198	4,58	0,32	1,235	0,218
	Erkek	217	4,39	0,29		
Sigara kullanmaya bakış	Kız	198	3,83	0,27	-0,116	0,908
	Erkek	217	3,87	0,26		
Sigaranın zararları	Kız	198	3,49	0,24	0,487	0,626
	Erkek	217	3,41	0,23		
Sigara kullanmaya ilişkin ahlaki ve dini bakış	Kız	198	3,15	0,22	1,093	0,275
	Erkek	217	3,14	0,21		
Sigaraya ilişkin mitler	Kız	198	3,10	0,22	1,106	0,269
	Erkek	217	3,12	0,21		
Sigara kullanmaya Olumlu bakış	Kız	198	1,97	0,14	-1,600	0,110
	Erkek	217	2,05	0,13		

Tablo incelendiğinde üniversite öğrencilerinin sigara bağımlılığına ilişkin tutumlarının cinsiyetlerine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız örneklem için t testi uygulanmış ve bütün boyutlarda farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur.

Elde edilen bulgular doğrultusunda cinsiyetin öğrencilerin sigara bağımlılığına ilişkin tutumlarını etkileyen bir faktör olmadığı söylenebilir. Bu çalışma ile uyumlu olarak; Sağar (2014)²³, Kösecik ve ark.

(2006)²⁴, Mayda ve ark. (2007)²⁵, tarafından yapılan araştırmalara göre sigara bağımlılığına ilişkin tutumlar ile cinsiyet arasındaki farkın anlamsız olduğu saptanmıştır.²³⁻²⁵

Üniversite öğrencilerinin yaşlarına göre sigara bağımlılığına yönelik tutumları açısından aralarında anlamlı farklılaşma olup olmadığını belirlemek için bağımsız örneklem için tek faktörlü ANOVA uygulanmış ve sonuçlar Tablo 4.'te verilmiştir.

Tablo 4. Üniversite Öğrencilerinin Sigara Bağımlılığına İlişkin Tutumlarının Yaşlara Göre İncelenmesi

Alt Boyutlar	Yaş	Sayı	\bar{X}	S.s	F	p
Sigaranın avantajları	19	135	10,88	5,082	0,438	0,781
	20	143	10,90	5,024		
	21	77	10,41	4,464		
	22	35	10,31	3,840		
	23	25	11,68	5,241		
Sigara kullananların profili	19	135	11,87	4,687	0,119	0,976
	20	143	12,03	4,471		
	21	77	12,01	4,188		
	22	35	12,00	4,608		
	23	25	11,40	4,582		
Sigara kullanmaya bakış	19	135	10,88	4,108	0,231	0,921
	20	143	10,54	3,680		
	21	77	10,79	3,632		
	22	35	10,42	4,237		
	23	25	10,36	3,729		
Sigaranın zararları	19	135	11,92	3,700	1,599	0,174
	20	143	12,47	3,429		
	21	77	12,97	2,776		
	22	35	12,45	3,696		
	23	25	11,48	3,501		
Sigara kullanmaya ilişkin ahlaki ve dini bakış	19	135	7,73	3,169	0,850	0,494
	20	143	7,72	3,045		
	21	77	7,93	3,329		
	22	35	8,48	2,983		
	23	25	7,04	3,284		
Sigaraya ilişkin mitler	19	135	7,73	3,181	0,909	0,459
	20	143	7,70	2,968		
	21	77	7,98	3,310		
	22	35	8,51	2,934		
	23	25	7,08	3,252		
Sigara kullanmaya Olumlu bakış	19	135	3,92	1,906	0,311	0,871
	20	143	4,07	2,052		
	21	77	3,94	2,044		
	22	35	4,31	2,125		
	23	25	4,00	2,291		

Tablo incelendiğinde üniversite öğrencilerinin yaşlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Ortalamalar arasında anlamlı farklılaşma olup olmadığını belirlemek için tek faktörlü varyans analizi yapılmış ve bütün boyutlarda farklar anlamsız bulunmuştur. Elde edilen bulgular doğrultusunda yaşın üniversite öğrencilerinin sigara bağımlılığına ilişkin tutumlarını etkileyen bir faktör olmadığı söylenebilir. Bu

çalışma ile uyumlu olarak Atay ve Kurçer (2012)²⁶ tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada sigaraya karşı tutumların yaşa göre farklılaşmadığı saptanmıştır.²⁶

Üniversite öğrencilerinin kendilerinin sigara içme sıklıkları açısından sigara bağımlılığına yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 5.'te verilmiştir.

Tablo 5. Üniversite Öğrencilerinin Sigara Bağımlılığına İlişkin Tutumlarının Sigara İçme Sıklıklarına Göre İncelenmesi

Alt Boyutlar	Sigara İçme Sıklıkları	Sayı	X	S.s	F	p	Anlamlı fark
Sigaranın avantajları	Hiç	166	10,12	4,398	4,408	0,013	A-B
	Her gün	197	11,54	5,405			
	Haftada bir veya daha az	52	10,17	3,540			
Sigara kullananların profili	Hiç	166	12,95	4,465	7,796	0,000	A-B
	Her gün	197	11,40	4,562			
	Haftada bir veya daha az	52	10,71	3,647			
Sigara kullanmaya bakış	Hiç	166	11,55	3,600	7,391	0,001	A-B, A-C
	Her gün	197	10,13	4,004			
	Haftada bir veya daha az	52	9,96	3,575			
Sigaranın zararları	Hiç	166	13,03	2,934	5,872	0,003	A-B
	Her gün	197	11,85	3,729			
	Haftada bir veya daha az	52	11,86	3,548			
Sigaraya ilişkin ahlaki ve dini bakış	Hiç	166	8,34	3,032	5,517	0,004	A-C
	Her gün	197	7,55	3,198			
	Haftada bir veya daha az	52	6,86	3,042			
Sigara kul. İlişkin mitler	Hiç	166	8,35	2,976	5,692	0,004	A-C
	Her gün	197	7,57	3,189			
	Haftada bir veya daha az	52	6,84	2,999			
Sigara kul. Olumlu bakış	Hiç	166	3,85	2,021	1,071	0,344	
	Her gün	197	4,09	2,005			
	Haftada bir veya daha az	52	4,26	2,059			

A= Hiç, B= Her gün, C= Haftada bir veya daha az

Tablo incelendiğinde üniversite öğrencilerinin sigara kullanımına ilişkin tutumlarının kendilerinin sigara içip içmeme değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek faktörlü varyans analizi uygulanmış ve aradaki farkların anlamlı olduğu bulunmuştur.

Buna göre Sigaranın avantajları boyutunda 'Siz sigara kullanıyor musunuz?' sorusuna hiç diyenlerin aritmetik ortalamasının 10,12, her gün diyenlerin ortalamasının 10,54, haftada bir veya daha az diyenlerin aritmetik ortalamasının 10,17 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu farkın kaynağını belirlemek için yapılan Post Hoc Tukey Testi sonucunda hiç diyenlerin her gün diyenlere göre anlamlı düzeyde daha yüksek bir puana sahip oldukları söylenebilir.

Sigara kullananların profili boyutunda 'Siz sigara kullanıyor musunuz?' sorusuna hiç diyenlerin aritmetik ortalamasının 12,95, her gün diyenlerin ortalamasının 11,40, haftada bir veya daha az diyenlerin aritmetik ortalamasının 11,71 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu farkın kaynağını

belirlemek için yapılan Post Hoc Tukey Testi sonucunda hiç diyenlerin her gün diyenlere göre anlamlı düzeyde daha yüksek bir puana sahip oldukları söylenebilir.

Sigara kullanmaya bakış boyutunda 'Siz sigara kullanıyor musunuz?' sorusuna hiç diyenlerin aritmetik ortalamasının 11,55, her gün diyenlerin ortalamasının 10,13, haftada bir veya daha az diyenlerin aritmetik ortalamasının 9,96 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu farkın kaynağını belirlemek için yapılan Post Hoc Tukey Testi sonucunda hiç diyenlerin her gün diyenlere ve haftada bir ve daha az göre anlamlı düzeyde daha yüksek bir puana sahip oldukları söylenebilir.

Sigaranın zararları boyutunda 'Siz sigara kullanıyor musunuz?' sorusuna hiç diyenlerin aritmetik ortalamasının 13,03, her gün diyenlerin ortalamasının 11,85, haftada bir veya daha az diyenlerin aritmetik ortalamasının 11,86 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu farkın kaynağını belirlemek için yapılan Post Hoc Tukey Testi sonucunda hiç diyenlerin her gün diyenlere

göre anlamlı düzeyde daha yüksek bir puana sahip oldukları söylenebilir.

Sigaraya ilişkin ahlaki ve dini bakış boyutunda 'Siz sigara kullanıyor musunuz?' sorusuna hiç diyenlerin aritmetik ortalamasının 8,34, her gün diyenlerin ortalamasının 7,55, haftada bir veya daha az diyenlerin aritmetik ortalamasının 6,86 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu farkın kaynağını belirlemek için yapılan Post Hoc Tukey Testi sonucunda hiç diyenlerin her gün diyenlere göre anlamlı düzeyde daha yüksek bir puana sahip oldukları söylenebilir.

Sigara kullanımına ilişkin mitler boyutunda 'Siz sigara kullanıyor musunuz?' sorusuna hiç diyenlerin aritmetik ortalamasının 8,35 her gün diyenlerin ortalamasının 7,57 haftada bir veya daha az diyenlerin aritmetik ortalamasının 6,84 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu farkın kaynağını belirlemek için yapılan Post Hoc Tukey Testi sonucunda hiç diyenlerin her gün diyenlere göre anlamlı

düzye de daha yüksek bir puana sahip oldukları söylenebilir.

Buna karşın Sigara kullananlara Olumlu bakış alt boyutunda ise sigara bağımlılığına yönelik tutumlarının kendisinin sigara kullanım sıklığına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur.

Elde edilen bulgular doğrultusunda sigara kullanım sıklığının üniversite öğrencilerinin sigara bağımlılığına ilişkin tutumları üzerinde anlamlı etkiye sahip olduğu söylenebilir. Bu bulgu ile uyumlu olarak Yazıcı ve Şahin (2005)²⁷ üniversite öğrencilerinin sigara içme süresi ve miktarı ile sigara içme tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulmuşlardır.²⁷ Yine Sağar (2014)²³ tarafından yapılan araştırmada da benzer şekilde sigara içme sıklıkları ile sigaraya ilişkin tutumlar arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur.²³ Ayrıca Andrews ve Duncan (1998) gençler üzerinde yaptıkları çalışmalarında sigaraya ilişkin tutumların sonraki yıllarda sigara kullanım sıklıklarını önemli ölçüde öngördüğünü tespit etmişlerdir.²⁸

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada Afyon Kocatepe Üniversitesi, Çay Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin sigara kullanım sıklıkları ile sigaraya ilişkin tutumları incelenmiştir.

Araştırmada kız erkek dağılımı arasında çok fazla fark yoktur. Araştırmaya katılan 415 üniversite öğrencisinin %52,3'ü erkek öğrenci, %47,7'si kız öğrencidir. Çalışma grubunun yaşlara göre dağılımı %32,5'i 19 yaş grubu, %34,5'i 20 yaş grubu, %18,6'sı 21 yaş grubu, %8,4'ü 22 yaş grubu, %6,0'ı 23 yaş grubu şeklindedir. Katılımcıların yaş ortalaması %20,21'dir. Üniversite öğrencilerinin %40,0'ı hiç sigara içmiyor; %47,5'i her gün sigara içiyor, %12,5'i haftada bir veya daha az sigara içiyor şeklinde bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin sigara bağımlılığına ilişkin tutumları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde aralarındaki fark anlamsız bulunmuştur. Bu bulgu cinsiyet değişkeninin lise öğrencilerinin sigara

bağımlılığına ilişkin tutumlarını etkileyen bir faktör olmadığını gösterir. Dolayısıyla kız ve erkek öğrencilerin sigara bağımlılığına ilişkin tutumlarının benzer olduğu söylenebilir.

Yaş değişkeni ile üniversite öğrencilerinin sigara bağımlılığına ilişkin tutumları arasında fark anlamsız bulunmuştur. Dolayısıyla yaşın üniversite öğrencilerinin sigara bağımlılığına ilişkin tutumlarını etkileyen bir faktör olmadığı söylenebilir.

Üniversite öğrencilerinin kendilerinin sigara kullanma sıklıkları ile 'Sigaranın avantajları', 'Sigara kullananların profili', 'Sigara kullanmaya bakış', 'Sigaranın zararları', 'Sigaraya ahlaki ve dini bakış', 'Sigara kullanmaya ilişkin mitler' alt boyutlar arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu boyutlarda 'siz sigara kullanıyor musunuz?' sorusuna verilen cevapların ortalamaları karşılaştırılmış ve 'Sigaranın avantajları', 'Sigara kullananların profili', 'Sigara kullanmaya bakış', 'Sigaranın

zararları' boyutlarında hiç sigara içmeyenlerin, her gün sigara içenlere göre; 'Sigara kullanmaya bakış', 'Sigaraya ahlaki ve dini bakış', 'Sigara kullanmaya ilişkin mitler' boyutlarında ise hiç sigara içmeyenlerin, haftada bir veya daha az sigara içenlere göre anlamlı düzeyde daha yüksek bir puana sahip oldukları bulunmuştur. Araştırmadan elde edilen bu bulgular doğrultusunda sigara kullanım sıklığının üniversite öğrencilerinin sigara bağımlılığına ilişkin tutumları üzerinde anlamlı etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Yapılan araştırma sonuçlarına göre, üniversite öğrencilerinin %47,5'i her gün sigara içiyor, %12,5'i haftada bir veya daha

az sigara içiyor olup sigara kullanımının yüksek olduğu görülmektedir. Bununla ilgili olarak üniversite öğrencilerinin sigara bağımlılığına ilişkin bilinçlendirilmelerine yönelik eğitim çalışmaları artırılabilir. Üniversitelerde bunlara yönelik olarak bu konuda uzman kişiler tarafından seminerler verilebilir.

Tutumlar küçük yaşlardan itibaren gelişmektedir, bu sebeple çocukların ileri yaşlarda sigara bağımlısı olması istenmiyorsa başta anne ve babalar, sonra da öğretmenler ve yakın çevredeki kişiler sigara içme bağlamında erken yaşlardan itibaren bu konuda önleyici çalışmalar yapılabilirler.

KAYNAKLAR

1. Peterson F.L., Walker L., Whatt T.J., Rheinboldt K., White C., Hogkinson M. (2003). Evidence - based sexuality education. American Public Health Association. 2003 Annual Conference San Francisco, California. <http://apha.confex.com/apha/responses/131am/397.doc> 16.03.2005 tarihinde alınmıştır.
2. Akın M. (2000). Lise öğrencilerinin madde kullanımının zararlarına ilişkin sağlık eğitim gereksinimleri, *Bağımlılık Dergisi*, 1(1).http://www.bagimlilikdergisi.com/pubfiles/cilt6_sayi_3004.pdf 1 Nisan 2013 tarihinde alınmıştır.
3. Centers for Disease Control and Prevention. (2011). Youth Risk Behavior Surveillance United States. MMWR. 2012; 61(4): 8.
4. Telef BB. (2014). Ergenlerde olumlu ve olumsuz duygular ile riskli davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi. Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi. 22(2):591-604.
5. Peşken Y. (1995). Sigara içiminin nedenleri, epidemiyolojisi, pasif içicilik. Sigaranın Sağlığa etkileri ve Bırakma Yöntemlerinde. Logos Yayıncılık, Samsun, ss 1-28.
6. Chapman. S. (1996). Tobacco Control. BMJ. 313:97-100.
7. Kesim. Y. (1995). Sigaranın Farmakolojik Etkileri. Tür A (ed) Sigaranın Sağlığa Etkileri ve Bırakma Yöntemlerinde Samsun Logos Yayıncılık Tic. A.1/2:29-53.
8. Doğan D.G., Ulukol B. (2010). Ergenlerin sigara içmesini etkileyen faktörler ve sigara karşıtı iki eğitim modelinin etkinliği. İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi;17(3):179-185.
9. Bilir N., Doğan B.G., Yıldız A.N. (1997). Sigara İçme Konusundaki Davranışlar ve Tutumlar. Hacettepe Halk Sağlığı Vakfı Yayını, Yayın No: 7, Ankara.
10. Erbaydar, T., Lawrence S., Dağlı E., Hayran O., Collishaw N.E. (2005). Influence of social environment in smoking among adolescents in Turkey. *Eur J Public Health*; 15:404-410.
11. Pıçakçefe M., Keskinöglü P., Bayar B., Bayar K. (2007). Muğla sağlık yüksekokulu öğrencilerinin sigara içicilik sıklığı ve içiciliği arttıran nedenler. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*. 6:4.
12. Özcebe, H. (2008). "Gençler ve Sigara", Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara, s.10.
13. Öznur Ö. (2001). Ankara İliinden Seçilen Porsaklar Sağlık Meslek Lisesi Ve Porsaklar Lisesi Öğrencilerinin Sigara İçme Prevalansı ve Sigaraya Başlama Nedenlerinin Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı.
14. Yeşil YB. (1986). Üniversite Gençlerinin Psikolojik Sorunları. *Psikoloji Dergisi*. 5(20):8-80.
15. Kasatura, İ. (1998). *Gençlik ve bağımlılık*. İstanbul: Evrim Yayınları.
16. Kesim, M.D. (2004). Sigara ve Gebelik. *Şişli Etfal Hastanesi Tıp Bülteni*, 38(2); 7-14.
17. World Health Organization. (2008). WHO Report On The Global Tobacco Epidemic, Brazil.
18. Boztaş G., Aslan D., Bilir N. (2006). Çevresel Sigara Dumanından Etkilenim ve Çocuklar. *STED*. 15(5): 75-78.
19. Mustafaoğlu N., Duran A., Durmuş E., Erdem M., Erten İ., Kaplan O. (2008). İstanbul Altunizade Erkek Öğrenci Yurdu'nda Kalan Öğrencilerin Sigara Kullanımı Konusundaki Davranışları. 12. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi Bildiri Kitabı. Ankara 21- 25 Ekim, s. 568.
20. Bilir, N., Çakır, B., Dağlı, E., Ergüder, T., Önder, Z. (2009). Tobacco Control in Turkey.
21. Ceylan, E., Yanık, M., Gencer, M. (2005). Harran Üniversitesi'ne Kayıt Yaptıran Öğrencilerin Sigaraya Karşı Tutumlarını Etkileyen Faktörler. *Toraks Dergisi*; 6(2):144-150
22. Gümüüş, İ., Kurt, M., Ermurat, D. G., Feyatörbay, E. (2011). Lise Öğrencilerinin Madde Bağımlılığı Konusunda Bilgi, Tutum ve Davranış Düzeylerinin Belirlenmesi (Erzurum Örneği). *Ekev Akademi Dergisi* Yıl: 15 Sayı: 48.
23. Sağar, M.E. (2014). Lise Öğrencilerinin Madde Bağımlılığına Yönelik Tutumları İle Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
24. Kösecik, M., Emiroğlu, H.H., Ceylan, H. ve Baz, T. (2006). Sanlıurfa'da Lise Öğrencilerinin Sigara Hakkındaki Tutum Düzeyleri. *Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*;3(1):19-22
25. Mayda S.A., Tufan N, Baştaş S. (2007). Düzce Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Sigara Konusundaki Tutumları ve İçme Sıklıkları. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*. 6(5):364-370.
26. Atay,Ö.B. ve Kurçer, M.A. (2012). Sigara İçmeyen Üniversite Öğrencilerinin Sigaraya Karşı Tutumları ve Etkileyen Faktörler. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 11(3)
27. Yazıcı, H. ve Şahin, M. (2005) "Üniversite Öğrencilerinin Sigara İçme Tutumları İle Sigara İçme Statüleri Arasındaki İlişki", *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt:13, No:2, ss.455-466.
28. Andrews, J. A., Duncan, S. C. (1998). The effect of attitude on the development of adolescent cigarette use. *Journal of Substance Abuse*. Volume 10, Issue 1, Pages 1-7